

FÖRVETET

EN TIDNING FÖR DIG INOM JORDBRUK OCH LANDSBYGD | LÄNSSTYRELSEN I JÖNKÖPINGS LÄN | NR 4 2014

NYA LANDSBYGDSSTÖD

Hur påverkas du som lantbrukare? | Jordbrukarstöden 2015 |
Nya djurskyddsregler för lantbruksdjur | Annefrid illustrerar
länets landsbygd | Landsbygdsbutiker energieffektiviserar

FÖRVETET

UTGIVARE
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Telefon 010-22 36 000
E-post jonkoping@lansstyrelsen.se
Webb www.lansstyrelsen.se/jonkoping

ANSVARIG UTGIVARE
Lars Sandberg, Avdelningschef
Landsbygdsavdelningen,
Länsstyrelsen i Jönköpings län
E-post lars.sandberg@lansstyrelsen.se

UTGIVNINGSPLAN 2015
6 mars, 15 maj,
18 september, 6 december

PRENUMERATION
Önskar du prenumerera på Förvetet
kontakta Länsstyrelsens växel.
Prenumerationen är kostnadsfri.
Telefon 010-22 36 000
E-post jonkoping@lansstyrelsen.se

AD OCH LAYOUT
Jenny Gustafsson

FOTO
Länsstyrelsen i Jönköpings län
(om inget annat anges).
Framsida bild Länsstyrelsen, Camilla Zilo

UPPLAGA
5 200 exemplar

TRYCK
TMG Tabergs

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Nytt gårdsstöd - hur påverkas lantbrukarna?

För den aktive lantbrukaren borde det nya gårdsstödet upplevas positivt. Nya definitioner har utformats för både åker- och betesmark. Det handlar om att förtydliga och förenkla vad som är godkänd jordbruksmark.

Aktivitetskrav är ett helt nytt begrepp som innebär att någon form av jordbruksaktivitet måste utföras på all mark som ingår i gårdsstödet. Kanske kommer detta bli en av de mest märkbara nyheterna. Mark som är lämnad för fädot kommer alltså inte längre ingå i gårdsstödet.

Vad gäller betesmarkerna har förändringarna varit många sedan EU-inträdet 1995. Det är ingen tvekan om att betesmarkerna har skapat mängder med problem, diskussioner, sanktioner och återkrav. Kanske kan vi nu med en ny definition lämna dessa problem bakom oss? Sedan i somras pågår ett projekt som syftar till att göra en översyn över betesmarkerna. Trädantalet ska inte längre påverka om marken är berättigad till gårdsstöd. Dessutom ska alla block ha, en av myndigheten fastställd, areal vilket betyder att det inte kan bli aktuellt med återkrav så länge skötselvillkoren har följts. Vi har sedan i september jobbat i fält för att uppdatera blockdatabasen med rätt uppgifter inför SAM-ansökan 2015.

Jag är övertygad om att dessa nyheter kommer medföra märkbara förenklingar och större trygghet för den som producerar livsmedel och samtidigt håller landskapet öppet.

Det är den odlade marken som är ryggraden i den levande landsbygden.

Jan-Ola Karlsson, Enhetschef Fältkontroll

Innehåll nr 4 2014

- 4 **Årets stödutbetalningar**
De flesta lantbrukare har nu fått utbetalning av gårdsstödet.
- 5 **Startstödet har öppnats upp för ansökningar igen**
Det finns pengar kvar från det tidigare Landsbygdsprogrammet för startstöd. Först till kvarn gäller.
- 6 **Jordbrukarstöden 2015**
Jordbrukarstöden i Landsbygdsprogrammet som startar 2015 är inte klara än. Dessa stöd kan vara aktuella under 2015.
- 9 **Administrativa kontroller**
Länsstyrelsen gör administrativ kontroll av alla SAM-ansökningar som inte har haft en fältkontroll.
- 9 **Konsultträffar inför nya landsbygdsprogrammet**
Är du konsult och vill veta mer om de stora förändringarna i de olika stödformerna? Då är du välkommen på vår konsultträff i slutet av januari eller början av februari.
- 10 **Annefrid illustrerar länets landsbygd**
Färg och form illustrerar Landsbygdsprogrammet.
- 13 **Behöver du rådgivning?**
Funderar du på att åtgärda betesmark eller djurstallar så kan Länsstyrelsen vara ett stöd.
- 14 **Utveckla din landsbygd**
Att utveckla landsbygden är viktigt för de boende och för landets livskraft.
- 17 **Tillsammans lyfter vi Vätterbygden som en levande landsbygd**
Så lyfter vi Vätterbygden som en levande landsbygd.
- 18 **Landsbygdsbutiker energieffektiviserar**
Har vi rätt belysning? Använder vi energin effektivt? Landsbygdsbutiker inventerar och investerar.
- 20 **Jordgubbsodlaren Bitte Wilson**
Gammal kunskap och ny teknik utvecklar jordgubbsodlingen.
- 21 **Småland får sin första Matlandethuvudstad**
Matlandets Expertråd har utsett Växjö till Matlandethuvudstad 2015. En fjäder i hatten för hela Småland.
- 23 **Länets duktiga matproducenter tog chansen!**
Matlandet skapar en arena där producenter och restauranger kan mötas.
- 24 **Smittskydd**
Smittskyddet är en viktig del i byggprocessen.
- 25 **Viktigt under stallsäsongen**
Tänk till inför stallsäsongen.
- 26 **Nya djurskyddsregler för lantbruksdjur**
Nya regler från 1 november som främst rör nötkreatur, grisar, fjäderfä och får.
- 27 **Forskningsprojekt om bemötande och kommunikation**
Nytt projekt när det gäller djurskyddskontroller.
- 28 **På väg mot rent vatten - engagera dig du med!**
Vårt viktiga vatten, var med och tyck till.
- 30 **Sök stöd för lokala vattenvårdsprojekt**
Nu tar Länsstyrelsen emot ansökningar för LOVA-projekt under 2015.
- 31 **Tillstånd att använda kemiska växtskyddsmedel**
Det krävs utbildning för att hantera kemiska växtskyddsmedel. Länsstyrelsen och Jordbruksverket erbjuder utbildningar.

DETTA NUMRETS FÖRFATTARE

Vill du komma i kontakt med någon artikelförfattare?

Vi nås via telefon 010-223 60 00
e-post fornamn.efternamn@lansstyrelsen.se

Albert Söderlind

Anna Engstedt

Anna-Karin Weichelt

Helena Liljergren

Kurt Jacobsson

Karl-Magnus Johansson

Magnus Engstedt

Malin Lennartsson

Maria Tarlowska

Maria Åkesson

Monika Gustafsson

Thordis Samuelsson

Åslög Kantelius
Ej på bild: Sara Leufvén

Årets stödutbetalningar

De flesta lantbrukare har nu fått utbetalning av gårdsstödet. Den 1 december betalades 259 miljoner kronor ut till 99 procent av länets lantbrukare.

Text Maria Åkesson | Foto Smålandsbilder

Tidigare i höst har vi betalat ut 75 procent av stödbeloppet för miljösättningarna och kompensationsbidraget. Resterande 25 procent av dessa stöd håller vi just nu på att handlägga och planen är att dessa ska betalas ut den 29 december.

FINANSIELL DISCIPLIN

År 2013 sänktes gårdsstödet på grund av att EU:s budget riskerades överskridas. Därför infördes något som kallas finansiell disciplin. De lantbrukare som fick direktstöd (gårdsstöd, stöd till kvalitetscertifiering eller stöd till mervärden i jordbruket) på mer än 2 000 euro fick ett avdrag på 2,45 procent på den del av stödbeloppet som översteg 2 000 euro.

Även 2014 kommer finansiell disciplin att tillämpas. För 2014 är avdraget 1,30 procent. Stödrättsvärdena har sänkts med 9,3 procent.

Det moduleringsavdrag som tidigare gjorts på utbetalningar över 5 000 euro kommer inte att göras 2014.

I stödperiod 2014 – 2020 finns ett förslag att man ska jämna ut stödrätternas värde. Inga regioner kommer att finnas kvar utan stödrätterna ska vara lika mycket värda oavsett var man bor i Sverige. Stödrätternas värde kommer att vara fullt utjämnade till år 2020.

VÄXELKURSEN FASTSTÄLLD

Nu är växelkursen för gårdsstödet fastställd till 1 euro = 9,1465 kronor. 2013 var motsvarande siffra 1 euro = 8,6575 kronor.

HUR BLIR DET MED MIN ANSÖKAN 2015?

Sista ansökningsdag 2015 är den 12 maj. Datumet är ett förslag som ska beslutas i december 2014. SAM-Internet kommer att öppna den

16 mars samtidigt som SAM-utskicket kommer i postlådan. Redan samma dag kan du skicka in din ansökan via SAM-Internet.

Även om det kommer stora ändringar i stöden 2015 kommer du känna igen dig i SAM-Internet. Jordbruksverket satsar på att förbättra i stället för att förändra. För att underlätta för lantbrukarna kommer Länsstyrelsen även nästa år erbjuda datorstugor där du kan få hjälp och stöd med din ansökan. Vi planerar också att åka ut och informera om de nya stöden. Håll koll på vår webbplats, där vi uppdaterar med senaste information, www.framtidenslandsbygd.se

I nästa nummer av Förvetet kan du läsa mer om SAM. Då kommer mer information om de nya jordbruksstöden, tider för datorstugorna och annat som kan vara bra att känna till inför din ansökan. ■

Startstödet har öppnats upp för ansökningar igen

I oktober öppnade Jordbruksverket åter igen upp för fortsatt ansökan om startstöd, ett av företagsstöden inom landsbygdsprogrammet 2007-2013. Det är möjligt att söka startstöd så länge pengarna räcker, dock senast till den 1 april 2015.

Text Malin Lennartsson

Ånledningen till att stödet har öppnats igen för ansökningar är att det finns pengar kvar från det tidigare landsbygdsprogrammet. Det är en begränsad summa pengar, 23 miljoner kronor, som går att söka. Det är först till kvarn som gäller för att få stöd.

STARTSTÖDET I JÖNKÖPINGS LÄN

Länsstyrelsen kommer att avropa pengar från en nationell pott vilket kräver att en ansökan om startstöd ska vara komplett.

- Ansökan om startstöd ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast 12 månader efter etableringen.
- Kravet på utbildning eller yrkeskunskap ska vara uppfyllt i samband med att ansökan kommer in till Länsstyrelsen.

- Länsstyrelsen i Jönköpings län prioriterar heltidsföretagare.
- Startstöd beviljas med 200 000 kronor till heltidsföretagare.
- Stödet begränsas till ett startstöd per företag.

Mer information om startstödet som öppnats upp hittar du på vår webbplats, www.framtidenslandsbygd.se, där finns även länk till ansökningsblanketten hos Jordbruksverket.

FÖRSENINGAR I NYA LANDSBYGDSPROGRAMMET

Det svenska landsbygdsprogrammet 2014-2020 väntar på godkännande av EU-kommissionen och på grund av förseningar kommer startstödet i det nya landsbygdsprogrammet. Det kommer som tidigast öppnas upp i maj 2015. ■

Jordbrukarstöden 2015

Jordbrukarstöden i Landsbygdsprogrammet som startar 2015 är inte klara än. De håller just nu på att granskas, vilket innebär att de kan komma att ändras och att fler detaljerade förslag kan komma innan hela programmet är slutgiltigt beslutat. Håll koll på Jordbrukverkets webbplats, www.jordbruksverket.se för senaste information. Här följer en beskrivning över de stöd som kan vara aktuella.

Text Maria Tarlowska | Foto Camilla Zilo och Smålandsbilder

GÅRDSSTÖDET

Gårdstödet är kvar om än i en förändrad form. Det blir något hårdare krav för hur marken ska skötas så att den hålls i bra skick. Det blir också svårare att få stödet om man driver vissa verksamheter såsom flygplats, vattenverk, fastighetsföretag eller permanenta sport-/recreationsanläggningar. Det kommer dock finnas undantag från regeln.

De nuvarande stödrätterna kommer att finnas kvar, men deras värde kommer att sänkas med nästan 50 procent år 2015. Detta för att pengarna ska föras över till några nya stöd. Det kommer efterhand att ske en utjämning av stödrätternas värde så att alla har lika värde år 2020. Även regionerna för stödrätterna försvinner.

År 2015 får du bara behålla de stödrätter som du har mark för och marken ska vara godkänd för gårdstöd och finnas med i 2015 års SAM-ansökan. Det är ingen mening att skaffa fler stödrätter än du behöver 2015, för de stödrätter som du inte har mark för kommer att dras in till den nationella reserven. För närvarande är det beslutat att lantbrukare som startade sin verksamhet 2013 eller senare och unga lantbrukare under 40 år, som har drivit sin verksamhet i högst 5 år, kan söka stödrätter ur den nationella reserven. Man kan även få tilldelning av dessa stödrätter för betesmarker som blivit godkända för gårdstöd från och med 2013. Det kan även bli aktuellt för fler grupper att söka stöd ur den nationella reserven.

FÖRGRÖNINGSTÖDET

Förgröningsstödet är ett nytt stöd. Regelverket för förgröningsstödet finns för att det håller jorden i gott skick för odling, främjar miljön samt bidrar till den biologiska mångfalden. Ersättningen beror

på hur mycket stödrätterna för gårdstödet är värda. 2015 kommer förgröningsstödet vara ungefär 30 procent av gårdstödet 2014. Villkoren för att få förgröningsstödet varierar beroende på hur många hektar åkermark du har och var i landet marken ligger. Om du söker gårdstöd bara för betesmark finns inga skärskilda villkor för förgröningsstödet. Samma gäller den mark som är certifierad enligt EU:s regler för ekologisk produktion. För att få fullt förgröningsstöd måste du annars uppfylla villkor både för variation av grödor och för ekologiska fokusarealer.

Variation av grödor

Hur många olika grödor du ska ha beror på hur mycket åkermark du har. För att räkna ut hur mycket åkermark du har ska du räkna bort mark med permanenta grödor och mark som använts för vallodling i minst 5 år i rad.

I dessa fall finns inga krav på variation av grödor:

- du har mindre än 10 hektar åkermark
- du har minst 75 procent av din åkermark i träda eller som vall som legat kortare tid än 5 år och övrig areal är mindre än 30 hektar.

- minst 75 procent av hela din jordbruksmark är betesmark eller mark som används för vallodling (oavsett hur länge) och resten av jordbruksmarken är mindre än 30 hektar.

Uppfylls inte något av ovanstående finns det krav på variation av grödor. Då gäller följande:

- om du har mellan 10 och 30 hektar åkermark: Minst 2 olika grödor ska odlas. Den största grödan får täcka maximalt 75 procent av arealen.
- om du har mer än 30 hektar åkermark: Minst 3 olika grödor ska odlas. Den största grödan får täcka maximalt 75 procent av arealen och de två största grödorna får täcka maximalt 95 procent av arealen.
- om minst 75 procent av din åkermark ligger i träda eller är mark som använts för vallodling kortare tid än 5 år och resten av åkermarken är över 30 hektar: Minst 2 olika grödor ska odlas på den del som inte är vall eller träda. Den största grödan får maximalt täcka 75 procent av arealen.

Ekologiska fokusarealer

Kravet på ekologiska fokusarealer i förgröningsstödet kommer troligtvis att gälla mark i slättbygder och i vissa andra områden i Götaland och Svealand. Följande grödor kan räknas som ekologiska fokusarealer: Träda, salix, kvävefixerande grödor, obrukade fältkanter på åkermark och vallinsådd i huvudgröda (dock inte arealer som ger miljöersättning för minskat kväveläckage). De olika grödorna har olika viktningsfaktorer som gör att de är olika mycket värda som fokusareal. Till exempel: 1 hektar träda ger 1 hektar ekologisk fokusareal medan 1 hektar salix ger 0,3 hektar ekologisk fokusareal.

Hur mycket ekologiska fokusarealer du måste ha beror på hur mycket åkermark du har. När du räknar ut arealen åkermark ska även här mark med permanenta grödor (dock ej salix) och mark som använts för vallodling minst 5 år i rad räknas bort.

I dessa fall behöver du inte uppfylla krav på ekologiska fokusarealer:

- du har mindre än 15 hektar åkermark.
- om minst 75 procent av åkermarken är träda, mark som använts för vallodling kortare tid än 5 år eller mark för odling av baljväxter och resten av åkermarken är mindre än 30 hektar.
- om 75 procent av hela jordbruksmarken är betesmark eller

mark som används för vallodling (oavsett hur länge) och resten av jordbruksmarken är mindre än 30 hektar.

I övriga fall ska du ha minst 5 procent av din åkermark som ekologisk fokusareal.

Andelen betesmarker ska bevaras

I förgröningsstödet finns också regler om att Sverige ska behålla andelen betesmarker och marker som används för vallodling minst 5 år. Vi ska behålla lika stor andel som finns 2012. Det ser ut som att andelen av sådan mark är tillräcklig de närmaste åren. Det betyder att inte någon jordbrukare är berörd av den regeln än.

STÖD TILL UNGA JORDBRUKARE

Jordbrukare som är 40 år eller yngre och som har startat en jordbruksverksamhet för första gången kan få ett stöd för högst 90 hektar och som längst i 5 år. Stödet räknas från och med det år som verksamheten startades.

NÖTKREATURSTÖD

Nötkreaturstöd är ett nytt stöd som betalas ut för nötkreatur som är äldre än 1 år.

MILJÖERSÄTTNINGAR

2015 kommer du att kunna söka nya åtaganden för flertalet miljöersätt-

ningar. Vissa är helt nya och en del som har funnit tidigare kommer att förändras. Om du har ett åtagande för en miljöersättning som man inte kan söka nya åtaganden för 2015 så kan man söka utbetalning som vanligt. Det går dock inte att fortsätta med gamla åtagande om det finns en motsvarande ersättning i det nya lantbruksprogrammet. Då måste du gå över till ett nytt eller välja att avbryta ditt åtagande.

Följande miljöersättningar kan du söka nya åtaganden för 2015:

- ekologisk produktion
- omställning till ekologisk produktion
- betesmarker och slätterängar
- fåbodar
- restaurering av betesmarker och slätterängar
- vallodling
- skötsel av våtmarker

2016 tillkommer möjlighet att söka nya åtaganden för bruna bönor, minskat kväveläckage, skydds zoner och hotade husdjursraser.

ÖVRIGA JORDBRUKSSTÖD 2015

Kompensationsbidrag kommer att finnas kvar men år 2018 kommer en ny indelning av områdena.

Precis som i år så kan man 2015 söka ersättning för kastrering av grisar. År 2016 kommer fler ersättningar för extra djuromsorg för saggor, för får och för klövhälsövård för mjölkkor. ■

Administrativa kontroller

Länsstyrelsen gör administrativ kontroll av alla SAM-ansökningar som inte har haft en fältkontroll. Vi gör en jämförelse av uppgifterna i din ansökan mot uppgifterna som finns registrerade i blockdatabasen.

Text Maria Åkesson

Blockdatabasen uppdateras efter granskning både i fält och på skärm. I de fall där du har redovisat en större areal än vad som finns registrerad på blocken kommer du att få ett resultat av den administrativa kontrollen. Du som nyligen fått utbetalning av gårdsstödet kan därför ha fått ett brev om en administrativ kontroll.

PÅVERKAR DEN ADMINISTRATIVA KONTROLLEN MINA UTBETALNINGAR?

Ja. Om du till exempel har sökt stöd för 20 hektar men kontrollen visar att du bara har 19,80 hektar så kommer du bara få utbetalt för 19,80 hektar. Om felet i din ansökan är över 2 hektar eller 3 procent inom ett stöd så kommer du få ett extra avdrag på dina utbetalningar. Om felet är 20 procent eller mer så får du ett större avdrag.

EFTER DEN ADMINISTRATIVA KONTROLLEN

Efter att du fått ett resultat av den administrativa kontrollen kan du inte ändra i din SAM-ansökan.

Precis som vid en fältkontroll har du möjlighet att komma in med synpunkter på kontrollen om du tycker att den är felaktig. Dina synpunkter på den administrativa kontrollen vill vi ha in skriftligt. Skicka dem till vår nya adress som är Länsstyrelsen i Jönköpings län, FE 7, 839 81 Östersund. ■

Konsultträffar inför nya landsbygdsprogrammet

Inför nya Landsbygdsprogrammet 2014 – 2020 kommer stora förändringar ske i de olika stödformerna, oavsett om det gäller miljöersättningar, direktstöd, företagsstöd eller projektstöd.

Länsstyrelsen planerar att ha

gemensamma träffar för konsulter i slutet av januari eller i början av februari. Om du som konsult har specifika önskemål om att genomföra en träff, kontakta oss via e-post landsbygd.jonkoping@lansstyrelsen.se

Uppdaterad och löpande information om landsbygdsprogrammet och kommande konsultträffar finns på vår webbplats, www.framtidenslandsbygd.se

Annefrid illustrerar länets landsbygd

För att tydliggöra och gestalta innehållet i Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020 har vi anlitat illustratören Annefrid Sjöman. Syftet med illustrationerna är att visa på de stöd som går att söka i programmen. I Annefrids ateljé, som tidigare var en sädesbod, finns all modern teknik hon behöver för sin verksamhet. – Jag vurmar så mycket för landsbygden och känner att det är "the place to be", säger Annefrid.

Text Helena Liljergren | Foto Jenny Gustafsson

Illustratören Annefrid Sjöman bor sedan tio år på en gård i Brynsås tillsammans med make, två söner och två katter. Redan när Annefrid var liten fascinerades hon av illustrationer i barnprogram på tv. Bland annat har Ilon Wikland varit en stor inspiratör. Tecknandet har funnits med Annefrid så länge hon kan minnas och hennes föräldrar fick ofta köpa hem nya tuschpennor. Hon har alltid känt att hon har en fallenhet för att skapa och inspirationen finns alltid där.

FRIDAFÄRGIFORM

Annefrid har examen i konstvetenskap och har även arbetat som SO- och bildlärare. Under åren då hon arbetade som lärare hade hon även konstnärliga uppdrag vid sidan av. Efter att ha flyttat ut på landet och fått barn bestämde hon sig för att satsa på sitt skapande. Hösten 2013 tog hon steget och startade företaget Fridafärgoform. Sedan dess arbetar hon heltid i företaget, med en mängd olika uppdrag. Året innan starten byggdes gårdens sädesbod om till ateljé, där arbetar hon idag och ställer ut sina verk.

– Det var läskigt att ta steget. Jag hade aldrig trott att det skulle gå så bra som det har gjort. Det känns helt fantastiskt. Vi sa på skoj, tänk om vi kunde göra om detta till en ateljé och nu är jag här, säger Annefrid.

Sedan starten för ett år sedan har

företaget vuxit snabbt. Uppdrag och beställningar strömmar in från olika delar av landet. En del av arbetsuppgifterna får hon via nätverket Jane Jkpg, ett nätverk för kvinnor inom kreativa näringar. Många av arbetsuppgifterna kommer också genom sociala medier och hennes webbsida. På webbsidan säljer hon också sina verk. Att arbeta som egen företagare trivs Annefrid med. Det ger frihet och hon tycker hon har fått ett bra gensvar.

UPPDRAG AV LÄNSSTYRELSEN

När Annefrid fick uppdraget att ta fram illustrationer för nya Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet hos Länsstyrelsen, både för internt och externt bruk.

fiskeriprogrammet tyckte hon att det lät spännande.

– Det är så roligt, ett drömutdrag i och med att jag sitter här på landsbygden, säger Annefrid.

Inspirationen fick hon främst från sin omgivning, men det krävdes också en hel del efterforskning. Det är viktigt för henne att bilderna blir trovärdiga och att man kan förlita sig med den bild hon illustrerar av landsbygden. De nya illustrationerna kommer att användas i kommunikationsmaterial för Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet hos Länsstyrelsen, både för internt och externt bruk.

ATT BO OCH VERKA PÅ LANDSBYGDEN

På landsbygden kommer Annefrid med familj att bo kvar så länge de kan. Annefrid menar att det är smidigt att kunna sitta i Brynsås och ändå nå ut till hela Sverige. Hon vill gärna ha det så modernt som möjligt, men behålla det lantliga. Enligt Annefrid finns det många möjligheter för företagande på landsbygden.

På frågan vad hon tror om framtidens landsbygd, som konceptet ska illustrera, menar hon att det finns en framåtanda och drivkraft hos landsbygdens invånare.

- Jag tror att människor kommer att inse att landsbygden är mycket mer betydelsefull än vad man kanske tror idag, säger Annefrid.

Efter att illustrationerna är klara väntar bland annat arbete med en kurs för Moderskeppet, en videokurs där Annefrid visar hur hon arbetar med illustrationer. Kursen kommer att spelas in i hennes atelje. Vidare väntar också en utställning i Stockholm i januari och andra uppdrag så som att ta fram logotyper och grafiska profiler. ■

Kommersiell humleodling

Efterfrågan på humle ökar och det kan finnas möjligheter att få lönsamhet i en sådan gröda.

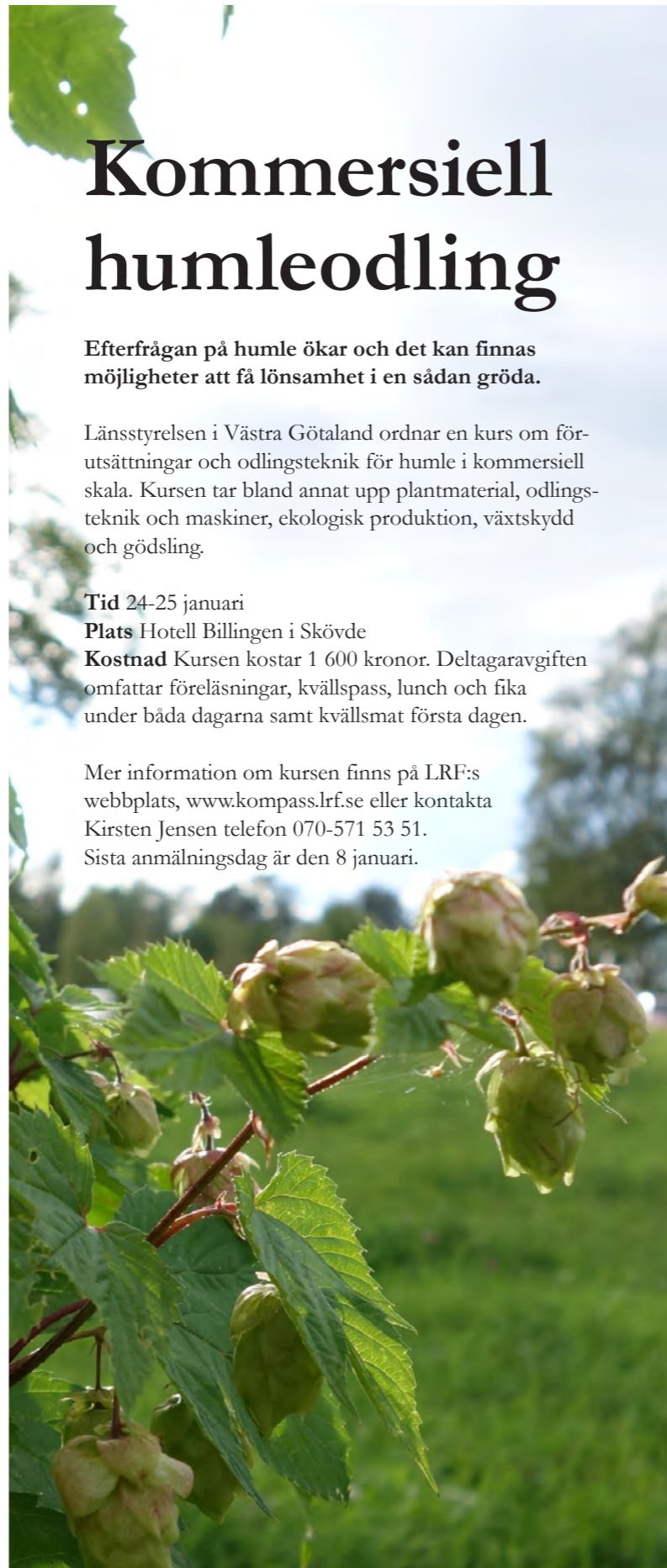
Länsstyrelsen i Västra Götaland ordnar en kurs om förutsättningar och odlingsteknik för humle i kommersiell skala. Kursen tar bland annat upp plantmaterial, odlings-teknik och maskiner, ekologisk produktion, växtskydd och gödsling.

Tid 24-25 januari

Plats Hotell Billingen i Skövde

Kostnad Kursen kostar 1 600 kronor. Deltagaravgiften omfattar föreläsningar, kvällspass, lunch och fika under båda dagarna samt kvällsmat första dagen.

Mer information om kursen finns på LRF:s webbplats, www.kompass.lrf.se eller kontakta Kirsten Jensen telefon 070-571 53 51. Sista anmälningdag är den 8 januari.

Behöver du rådgivning?

Funderar du på att bygga om dina djurstallar, röja mer betesmark, lägga om till ekologisk produktion, göra en våtmark av den blöta åkerbiten eller någon annan förändring som kan vara bra att diskutera med en rådgivare? Vi erbjuder dig kostnadsfri rådgivning i vinter och vår.

Text Thordis Samuelsson

BETESMARKER OCH VÅTMARKER

Reglerna för betesmarks- och våtmarksstöden i Landsbygdsprogrammet 2014-2020 är inte helt klara än men det finns åtgärder som behöver göras ändå. Har du betesmarker som skulle behöva en upprustning finns det goda råd att få av Länsstyrelsens rådgivare. Det kan gälla allt från röjning och restaurering till hur du ska kunna gynna en viss typ av växt eller insekt. Att anlägga en våtmark kräver planering. Där kan Länsstyrelsens rådgivare också hjälpa till.

Kontakta Lennart Persson, telefon 010-223 62 47, Lone Möller telefon 010-223 62 46 eller Britta Lidberg telefon 010-223 62 45. E-post till samtliga förnamn.efternamn@lansstyrelsen.se

GREPPA NÄRINGEN

Rådgivningen i Greppa Näringen kan du få del av om du har minst 25 djurenheter och/eller minst 50 hektar åker. De rådgivningsmoduler som finns att tillgå kan du läsa om på www.greppa.nu. Rådgivningen genomförs av olika rådgivningsföretag i länet. Vill du vara med? Kontakta Thordis Samuelsson på telefon 010-22 36 248 eller e-post thordis.samuelsson@lansstyrelsen.se

VÄXTNÄRING, EKOLOGISK PRODUKTION, STALLBYGGNADER

Har du frågor som rör något av ovanstående områden kan du kontakta Thordis Samuelsson på telefon 010-223 62 48 eller e-post thordis.samuelsson@lansstyrelsen.se.

ENERGIKOLLEN

För företag med mer än 25 djurenheter finns fortfarande möjligheter att få en genomgång av energianvändningen på gården. Du får förslag på hur du kan minska energiförbrukningen och därmed dina kostnader. Energirådgivningen kostar 1 000 kronor.

Är du intresserad av en genomgång av energianvändningen på din gård, kontakta Birgit Fag på Hushållningssällskapet, telefon 070-829 05 45 eller Erika Vestgöte Dreber, telefon 076-763 38 50. ■

Utveckla din landsbygd

Att utveckla landsbygden på lokal nivå, nära de som bor där, är viktigt för att landsbygden inte bara ska finnas kvar utan också frodas och utvecklas. Därför kommer lokalt ledda utvecklingsgrupper (LLU) att startas upp under 2015.

Text Åslög Kantelius | Foto Smålandsbilder

ARBETE MED ETT UNDERIFRÅNPERSPEKTIV

LLU är en leadermetod som handlar om att flera i ett område går samman och gör en strategi för hur de ska främja och bedriva landsbygdsutveckling. Det sker genom ett underifrånperspektiv som ska utveckla landsbygdens ekonomi och stötta lokala initiativ och projektidéer. Stötningen sker med hjälp av bidrag till projekt som ska skapa förutsättningar för att alla ska kunna leva och bo på landsbygden.

Utvecklingsarbetet drivs genom en förening som arbetar tillsammans med kommunen, den ideella sektorn och det privata näringslivet på orten. De bildar en LAG-grupp som tillsammans beslutar vilka projekt som ska stöttas. Projekten väljs

utifrån sin strategi och hur orten behöver utvecklas.

NYHETER FÖR KOMMANDE PROGRAM

Sverige är unikt inom EU med att LLU-områdena för första gången kan arbeta med alla fyra europeiska struktur- och investeringsfonderna på samma gång. De fyra fonderna är Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Landsbygdsprogrammet 2014-2020), Havs- och fiskerifonden, Socialfonden och den Regionala utvecklingsfonden. De olika fonderna har olika mål och uppbyggnad, vilket ger LLU möjligheten att arbeta mer dynamiskt med landsbygdsutveckling.

Arbetet innebär även att handläggningen förändras. Jordbruksver-

ket tar över Länsstyrelsens roll och kommer att vara den myndighet som handlägger projektansökningar och utbetalningar tillsammans med LLU-området.

UPPSTARTEN SKER ETAPPVIS

Landsbygdsprogrammet startar upp succesivt under 2014 till 2016. Det innebär att LLU-områdena får nya pengar att utveckla sina områden med.

Just nu pågår arbetet med att skriva strategier för hur områdena behöver utvecklas de kommande sju åren.

I mars 2015 görs den slutliga bedömningen av strategierna och i april 2015 kommer de formella besluten om vilka LLU områden som kommer att få starta att fattas. Tidigast i juli 2015 kan föreningarna börja ta emot

ansökningar om stöd.

Om du vill söka stöd för att utveckla din bygd kan du kontakta den LLU-förening som finns i ditt område så hjälper de dig att hitta rätt väg för att förverkliga din idé. ■

LEADER/LLU

Leader är vad LLU-områdena kallades förut. Det är även den metod som arbetet utgår ifrån. Leader betyder Liaisons Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale, på svenska blir det "Samverkande åtgärder som verkar för att utveckla landsbygdens ekonomi".

LAG betyder Local Action Group och är den grupp som beslutar om projektansökningar i LLU-området.

LLU-OMRÅDEN I JÖNKÖPINGS LÄN

LEADER ASTRID LINDGREN'S HEMBYGD

www.astridlindgrenshembygd.se
Området har cirka 90 000 invånare och består geografiskt av sex kommuner i norra Småland: Nässjö, Eksjö, Vimmerby, Hultsfred, Högby och delar av Oskarshamns kommun.

LEADER LINNÉ

www.leaderlinne.se
Föreningens område är Alvesta, Växjö, Älmhult, Ljungby, Markaryd, Sävsjö, Vetlanda och Värnamo kommun, med undantag för tätorterna Växjö, Ljungby och Värnamo.

LEADER SOMMENBYGD

www.sommenbygd.nu
Föreningens område är Vadstena, Ödeshög, Boxholm, Ydre, Kinda, Tranås, Aneby samt norra delen av Jönköpings kommun. Tätorter med mer än 20 000 innevånare är undan-

tagna. Området har cirka 66 000 invånare. Föreningen planerar att byta namn inför uppstarten 2015.

LEADER VÄSTRA SMÅLAND

www.leadervastrasmaland.se
Föreningens område är Gnosjö, Gislaved, Vaggeryd och de sydvästra delarna av Jönköpings kommun. Föreningen når cirka 85 000 personer varav 31 000 bor på orter med ett invånarantal mindre än 3 000 personer.

LEADER VÄTTERBYGDEN

Området är under bildande och kommer att täcka kusten runt Vättern. Leader Vätterbygden har skapats för att bättre kunna hantera vatten- och fiskefrågor runt Vättern.

Tillsammans lyfter vi Vätterbygden som en levande landsbygd

Har du förslag på hur området skulle kunna utvecklas inom fisk- och fiske-relaterad näring eller vill du lyfta särskilda behov? Dela med dig av dina idéer och kreativa lösningar för att lyfta Vätterbygden som en levande landsbygd. Det kan bland annat handla om att utveckla tjänster och produkter, men också metoder, arbetsprocesser, samarbeten och information.

Text Karl-Magnus Johansson | Foto Smålandsbilder

Vätternvårdsförbundet ansöker om att Vätterbygden ska bli ett område för Lokalt ledd utveckling (LLU), ett så kallat Leaderområde med stöd från Havs- och fiskerifonden 2014-2020. Vi behöver nu dina idéer om projekt som så småningom kan skapa förutsättningar för en bra och långsiktigt hållbar utveckling inom Vätternområdet.

FISKEOMRÅDE VÄTTERN

En utveckling av fiskebaserad näring bedöms vara viktig för att Vätterbygden ska vara en levande landsbygd.

Vättern var under åren 2009-2013 ett av fjorton svenska fiskeområden som beviljades stöd från Europeiska Fiskerifonden. Fiskeområde Vättern innehöll bland annat projekt för att förbättra infrastrukturen runt sjön, projekt för att

skapa mervärden kring fisken som råvara, informationsprojekt och projekt som syftade till att få bättre koll på fiskeresursen.

Fiskeområde Vättern har utgjorts av de åtta kommuner som har direkt beröring med Vättern: Jönköping, Habo, Hjo, Karlsborg, Askersund, Ödeshög, Motala och Vadstena.

UTVECKLINGSPOTENTIAL

Vätternvårdsförbundet bjöd under hösten in till träffar för att presentera tankarna kring ett särskilt område för Lokalt ledd utveckling för Vättern. Vid träffarna diskuterades utvecklingspotential, vilka behov som finns utifrån beskrivna problem och förslag på förbättringar om hur vi gemensamt kan utveckla Vätterbyggdens konkurrenskraft inom fisk- och fiske-relaterad näring. Den fiske-relaterade näringen inkluderar bland annat yrkesfiske,

vattenbruk, saluföring, beredning, turism, besöksnäring, restaurang, fritidsfiske, infrastruktur och hållbar utveckling av fisket i Vättern.

Under träffarna framkom att det finns mycket att ta tag i. För att säkra ett bra resultat av alla goda idéer samlades de i en tydlig strategi.

VAD HÄNDER NU?

Strategin kommer lämnas över till Jordbruksverket för godkännande. Hösten 2015 räknar vi med att kunna börja ta emot projektansökningar. Vi hoppas och uppmuntrar de projektidéer som kommit fram att ansöka. Om du har en projektidé som du vill diskutera hör gärna av dig till Karl-Magnus Johansson, telefon 010-223 64 04, e-post karl-magnus.johansson@lansstyrelsen.se eller Beatrice Alenius, telefon 010-223 63 51, e-post beatrice.alenius@lansstyrelsen.se ■

LOKALT LEDD UTVECKLING FÖR VÄTTERN

Utvecklingsstrategin 2015-2020: "De övergripande målen är att Vättern ska vara den självklara destinationen för upplevelser kopplade till fisk och fiske. Det ska vara ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbart nyttjande av fisk- och kräfteresursen i Vättern och dess tillrinnande vattendrag".

Avgränsningen för insatsområdena, som har tydliga delmål, är:

- Fiskevård och miljöövervakning
- Näringslivsutveckling
- Information och samverkan
- Tillgänglighet

Läs mer om Vätternvårdsförbundet webbplats, www.vattern.org.

Landsbygdsbutiker energieffektiviserar

Minskad energianvändning bland småföretagare är ett återkommande ämne i samhällsdebatten. Landsbygdsbutiker har små ekonomiska marginaler men samtidigt möjligheter att få investeringsstöd och därigenom åstadkomma resultat på området. På initiativ av Energikontor Norra Småland har en energikartläggning av landsbygdsbutiker i länet påbörjats.

Text Albert Söderlind | Foto Camilla Zilo och Emanuel Schmit

Energiinventeringen är i full gång

Anders Ahlenius, innehavare till butiken i Ölmstad, ser goda möjligheter att spara pengar och energi.

Fokus för energieffektiviseringen ligger på butiker som är den sista på orten. Målet är att varje butik som deltar i projektet ska minska sina energikostnader med 10 procent. Totalt 20 butiker deltar i projektet.

ENERGIKARTLÄGGNING

Energikartläggningen utförs genom att energikontoret gör två besök i varje butik. Vid det första besöket ser en energirådgivare över energiförbrukningen i butiken, såsom värmesystem och kylanläggningar. Vid det andra besöket finns en konsult med på plats som tar fram ett underlag till hur energibesparingsåtgärder kan genomföras.

Energikontoret driver parallellt projektet "Mäklartjänster" ihop med Tranås kommun där analyser görs för att ta fram investeringsplaner utifrån föreslagna åtgärder.

- Mäklartjänster är unikt. Det är en tjänst som i nuläget endast finns i Jönköpings län, säger Energikontorets verksamhetsledare Henrik Dinkel.

Slutprodukten för varje besök är att så småningom komma med en åtgärdsplan för att kunna omsätta energibesparingen i praktiken.

MÖJLIGA ENERGIEFFektivISERINGAR

Områden där energieffektiviseringar kan göras rör ofta kylanläggningar, värmesystem och belysning. Många butiker har dels allmän takbelysning tillhandahållen av hyresvärden och dels egen spotbelysning, ofta placerad vid vissa utvalda varor.

- Belysningen är ofta inte optimerad, menar Henrik Dinkel. Det är antingen tänt eller släckt i hela butiken. Det är bättre om det går att ha den ena belysningen tänd och den andra släckt eller delvis tänd vid samma tidpunkt.

Henrik berättar också att det finns avvägningar att göra mellan vissa åtgärder. Så kallade plug-in-kylar, det vill säga frysar och kylar som lätt kopplas in med en sladd och blir kalla på någon timme, genererar en hel del värme men skapar samtidigt högre elkostnader än större kyl- och frysdiskar.

SVÅRT ATT FÅ FRAM DATA

De svårigheter projektet stött på under resans gång handlar framförallt om att få in rätt data. Energidata för den lokala butiken gäller ofta för hela fastigheten och kan då vara svår att skilja ut. Dessutom ägs

uppgifterna av fastighetsägaren och av inte butiksinnnehavaren, vilket gör att en intressekonflikt kan uppstå.

LANTHANDELN I ÖLMSTAD

En av de butiker som deltar i energikartläggningen är lanthandeln i Ölmstad. Butiken är ortens sista. Lanthandeln ingår i projektet "Sista butiken på orten", och spelar en betydande roll i samhället då det gäller tillgången till dagligvaror och annan service. Försvinner butiken bidrar detta till en ökad energiförbrukning i samhället, i och med att invånarna då måste färdas med bil för att få nytta av nödvändig service.

Energikontor Norra Småland planerar att sprida lärdomen från projektet genom att tillämpa den på andra anläggningar med hög energianvändning, exempelvis shoppingcentra där stora mängder energi används, inte minst för spotbelysning. ■

ÅRETS GULDÄRTA

Jordgubbsodlaren Bitte Wilson

Guldärtan gick i år gick till Bitte Wilson på Axlarps Gård utanför Forserum. Bitte fick den för att hon på ett förtjänstfullt sätt förvaltar den tradition som den yrkesmässiga bärodlingen representerar.

Text Magnus Engstedt | Foto Länsstyrelsen

Bitte Wilson är fjärde generationen på Axlarp Gård. Efter laga skiftet flyttade farfars far den ursprungliga byggnaden till nuvarande plats. Efter hand har den byggts om och till på ett pietetsfullt sätt. Bitte är uppvuxen på gården och sedan unga år blev hon mycket hästintresserad. Själva lantbruksproduktionen ägnade hon mindre intresse.

I vuxen ålder blev Bitte intresserad av växtodling och 1990 tog hon en lantmästarexamen. Efter en period på Hushållningssällskapet började Bitte och maken Mikael Sjöberg att leta efter en gård och 1994 fick de tillfälle att köpa Bittes föräldrars gård i Axlarp. De började då att fundera på vad gården kunde användas till. Valet föll på jordgubbar. Redan 1995 planterades de första jordgubbsplantorna och året efter kunde de börja skörda så smått. Bitte och Mikael började med självplock men prövade även försäljning av färdigplockade bär i Forserum. Detta föll väl ut och idag har de omfattande försäljning av dagsfärska jordgubbar i Jönköping, Nässjö och Forserum.

I år är det tjugonde säsongen som jordgubbar odlas i Axlarp. Detta har man gjort med framgång trots

På våren planteras jordgubbar i torvfyllda tråg. När förra årets tråg är färdigskördade tas de bort och ersätts med nya som precis ska börja blomma. På så vis kan man ta två skördar på samma plats.

att man befinner sig på 320 m över havet. Under åren har odlingstekniken utvecklats. Redan från starten började Bitte och Mikael med odling på upphöjd plastlist med droppbevattning. 2003 köptes 8 meter breda plasttunnlar. Detta gör att bären kan skördas betydligt tidigare och att kvalitén blir bättre, då bären aldrig blir blöta. Bären blir både större och mera hållbara.

De senaste tre åren har ny teknik för att odla i torvsubstrat i plasttråg utvecklas. Detta görs på grund av markbrist. Genom detta system kan odlingsplatsen permanentas och man slipper flytta runt odlingen för att klara växtföljden. ■

GULDÄRTAN

Guldärtan delas ut av Länsstyrelserna runt om i landet i samarbete med Programmet för odlad mångfald (POM), för att uppmärksamma de som genom sitt idoga arbete bevarar mångfalden av vårt gröna kulturarv och odlartraditioner. Utmärkelsen vill även uppmuntra intresset för våra gamla lokala trädgårdssorter, som förutom sina värdefulla växtegenskaper även bär på en rik kulturhistoria. Guldärtan delas ut på Frukten Dag på Brunstorps Gård näst sista lördagen i september.

Småland får sin första Matlandethuvudstad

Med stolthet konstaterar vi att Matlandets Expertråd har utsett Växjö till Matlandethuvudstad 2015. Det är en fjäder i hatten för hela Småland.

Text Monika Gustafsson | Foto Länsstyrelsen

MATLANDETS EXPERTRÅD

Några gånger om året har förra landsbygdsminister Eskil Erlandssons särskilda Expertråd samlats. En gång om året har de till uppgift att utse det kommande årets Matlandethuvudstad. Den här gången fastnade man för Småland och speciellt för Växjö! Matrådet lyfter fram att de där har lång tradition av nära samarbete mellan handel och restaurang och primärproduktionen. I Växjö finns också tydliga mål för de offentliga måltiderna, särskilt sjukhusmåltiderna. Växjö är också på god väg att bli den naturliga mötesplatsen för människorna och maten.

SMÅLANDS MATLANDETAMBASSADÖR

- Nu gäller det att ta tillfället i akt att föra samman Småland som en matregion. Utnämningen manifesterar

Festdukning i tipi under MAT2014 i Växjö.

att Småland har vad som krävs från norr till söder och från väst till öst, säger Smålands Matlandetambassadör Håkan Seiborg om utnämningen.

LÅNGSIKTIGT ARBETE

Redan 2009 gjordes en samlad presentation över småländska råvaror och produkter i ett Matlandettält på Stortorget i Växjö. Då var EU:s jordbruksministrar på besök i samband med att Sverige var ordförandeland i EU. Det bevakades av en mängd journalister. Efter ministrarnas rundtur kunde växjöborna provsmaka alla godsaker och handla produkter från hela Småland.

2011 startades de välbesökta matmarknaderna MAT, kompletterade med seminarier. Arrangemanget har växt under åren och är nu en central mötesplats för alla som vill hålla sig

uppdaterade inom Matlandets alla fokusområden. Seminarierna flyttade i år in i Växjö konserthus och med kompletterande arrangemang i parkområdet utanför där det både doftade och smakade mat. Arrangemanget är här för att stanna.

OFFENTLIG MAT

Växjö och Alvesta har gjort sig kända för övriga Sverige genom sitt målmedvetna arbete inom den offentliga maten. Småland och Ölands Gastronomiska Akademi uppmärksammade särskilt Doris Johansson, kostchef på Centrallasarettet i Växjö, som "en gastronomisk korsridare som saknar motstycke".

Vi gratulerar Växjö till den väl-förtjänta utnämningen! ■

Länets duktiga matproducenter tog chansen!

- Hantverk, kärlek och passion finns i det småskaliga. Så inledde Eddy Lundkvist, krögare på restaurang Glädje i Jönköping, kvällens samtal med producenterna från Småland som kommit till vår träff.

Text Monika Gustafsson | Foto Länsstyrelsen

Restaurang Glädje är sedan fyra år väl etablerad i Skövde där man byggt upp ett nära samarbete med lokala producenter och förädlare. Det har varit ett inspirerande samarbete för alla parter. Nu vill man arbeta efter samma modell på nya restaurangen i Jönköping.

SMAKRIKA SMÅLAND

Flera producenter tog chansen att komma till träffen för att presentera egenskaper, kvalité och unikiteten hos sin råvara eller produkt samt berätta om sitt företag och sin företagsfilosofi.

Producenter inom så gott som alla områden var representerade. Eddy och kökschef Mikael von Haugwitz lyssnade och besvarade alla frågor till exempel om leveransvolymerna. Eddy betonade att det handlar om volymer som är intressanta för den lilla producenten. Restaurangen anpassar menyerna

utifrån det producenterna kan leverera. Eddy nämner att de jobbar så mycket som möjligt med hela djuret när det gäller kalv, lamm och gris. Ibland även hela kor. Principen är att ta tillvara hela djuret.

I framtida samarbeten handlar det om kontinuitet och att bygga upp ett förtroende mellan restaurang och leverantör. Från restaurangens sida vill man föra in glädje i hantverket och glädje i produktionen.

Både Eddy och Mikael var mycket positiva till uppslutningen och glada över de presentationer som gjordes av produkterna och företagen.

KONKRET RESULTAT AV TRÄFFEN

Redan nu kan konstateras att fler och fler lokala produkter kommer med på menyn.

- Vi har faktiskt tagit kontakt med några fler än de vi har fått igång samarbete med. Det är en process

som kommer att ta ett tag att arbeta in till fullo, säger Mikael.

MATLANDETS FRAMTID

Under det kommande halvåret vill vi tydliggöra Matlandet ännu mer. Framförallt visa på potentialen hos alla producenter, förädlare och turistföretagare. Helt enkelt visa på jordbrukets och landsbygdens betydelse och konkurrenskraft. Har du synpunkter får du gärna höra av dig om vilka förväntningar och önskemål som du har på oss. Tillsammans vässar vi oss inför halvårsskiftet 2015 när Landsbygdsprogrammet öppnar för nya satsningar inom livsmedelsområdet. ■

”Hantverk, kärlek och passion finns i det småskaliga.”

ATT TÄNKA PÅ VID FÖRPRÖVNING

Smittskydd

I byggprocessen är det lätt att smittskyddet kommer i skymundan. Det kan bli kostsamt om smittvägar upptäcks sent, då detta kan leda till försämrad produktion och eventuell ombyggnad. Därför är det viktigt att beakta och planera för ett bättre smittskydd tidigt i byggprocessen.

Text Kurt Jacobsson | Foto Smålandsbilder

Reglerna om förprovning syftar bland annat till att smittskyddet på gårdar med nötkreatur, grisar, får och fjäderfå ska bli bättre för att säkra en god djurhälsa. För att stärka smittskyddsfrågorna i förprovningen finns från och med 2012 ett allmänt råd om smittskydd i de föreskrifter som gäller (SJVFS 2012:12).

ALLMÄNT RÅD

Innan en ansökan om förprovning skickas in till Länsstyrelsen ska samråd om den planerade åtgärden ske med veterinär. Veterinären ska ha kompetens inom zoonotiska smittämnen samt övriga smittämnen som kan förorsaka ohälsa hos djur samt om hur risken för spridning av sådana smittämnen minimeras.

I den blankett som används vid förprovning finns ett särskilt avsnitt för smittskydd och hygien. Det som efterfrågas i detta avsnitt är om och var det finns

- hand- och stöveltvätt
- avlopp för stallrengöring
- hygiengränser
- intyg om smittskyddssamråd med veterinär

SAMRÅD OM SMITTSKYDD

Vid samrådet granskar veterinären ritningarna med fokus på smittskydd och hygien. Vid detta samråd ska också en checklista gås igenom och den ska bifogas förprövningsansökan till Länsstyrelsen.

- Nedan följer några punkter som bör beaktas vid en byggplanering
- ren och oren sida - för att förhindra smittspridning
 - gruppering och sektionering av djur - för att bryta smittvägar
 - rengöring och hygien - för att sänka smittstrycket
 - besökssluss - för att minska risken att smitta förs in
 - utlastning - för att minska risken att smitta förs in

Syftet med ett smittskyddssamråd är att öka medvetenheten och kunskapen om smittskyddets betydelse samt att utforma framtidens stallar så att det redan från början är lätt att upprätthålla ett bra smittskydd och god hygien. Hittills har det bara kommit in ett ärende till oss på Länsstyrelsen som visar att smittskyddssamråd har skett.

Lantbruksnäringens rådgivningsorganisationer, genom bland annat Växa Sverige, håller på att genomföra projekt kring smittskyddssamråd vid förprovning för att hitta felande länkar. Det har också utbildats fler veterinärer som nu ska ha den särskilda kompetensen som nämns i det allmänna rådet.

Jordbruksverket har goda förhoppningar om att smittskyddssamråden kommer att stärka det goda djurhälsoläget som Sverige har. ■

Viktigt under stallsäsongen

Text Sara Leufvén

Tänk på att se till att dina djur har tillgång till skydd från väder och vind i form av ett stall eller en ligghall. En ligghall har normalt tre väggar och ett tak. Både i stall och ligghall ska djuren ha en ren och torr liggyta som är försedd med strö.

Länsstyrelsen får varje vinter in många anmälningar om djur som hålls ute utan tillgång till ligghall eller stall. När Länsstyrelsen gör en djurskyddskontroll hos djurhållaren visar det sig ibland att ligghall finns, men inte syns från exempelvis vägen. Om djuren däremot saknar tillgång till ligghall, ställs krav på att detta ska ordnas omedelbart. Se därför till att ordna ligghall eller stall i god tid innan djuren behöver tas in.

ROVDJURSALERT FÖR TAMDJURSÄGARE

Vill du veta om det skett ett rovdjursangrepp i närområdet? Rovdjursalert är ett sms-utskick som riktar sig till personer med djurbesättningar i Jönköpings län. Efter varje besiktigt angrepp av rovdjur på tamdjur gör Länsstyrelsen i Jönköpings län ett sms-utskick i närområdet. Tjänsten är nu öppen för dig som är tamdjursägare och som vill registrera dig.

Läs mer på lansstyrelsen.se/jonkoping eller kontakta Jens Mattsson på telefon 010-223 64 42.

Jordbruksverket har ändrat vissa regler för hur lantbruksdjur ska hållas och skötas. De första ändringarna började gälla den 1 november 2014. Ändringarna rör främst nötkreatur, grisar, fjäderfä och får.

Nya djurskyddsregler för lantbruksdjur

Text Sara Leufvén | Foto Smålandsbilder

De nya reglerna har arbetats fram under flera år. Jordbruksverket har tagit del av ny kunskap och erfarenhet samt diskuterat med representanter från näringen och intresseorganisationer. Tydligare regler ska ge ökad trygghet för djurhållarna och minska riskerna för olika bedömning vid Länsstyrelsernas djurskyddskontroller.

– Målet med de nya reglerna är att hjälpa företagen som verkar på landsbygden att förbättra sin konkurrenskraft samtidigt som vi värnar om djurens välfärd, säger Gunnar Palmqvist, djurskyddshandläggare på Jordbruksverket.

SOCIAL KONTAKT

För nötkreatur innebär de nya bestämmelserna exempelvis att alla nötkreatur, oavsett ålder, ska få sitt behov av social kontakt tillgodosett. För kalvar yngre än åtta veckor och djur äldre än sex månader innebär detta att de ska kunna ha ögonkontakt och åtminstone noskontakt med andra nötkreatur. Kalvar mellan två och sex månaders ålder ska hållas i par eller grupp.

Det har även kommit nya minimimått för små raser, till exempel Dexter.

DAGSLJUSINSLÄPP OCH NYA MÅTT

För övriga lantbruksdjur innebär de nya reglerna bland annat

- nya mått på ligghallar för får
- ändringar gällande dagsljusinsläpp, larm och minimikrav på boxarea för grisar
- att kraven på dagsljusinsläpp eller belysning för fjäderfä skärps. ■

MER INFORMATION om ändringarna och hela nya föreskriften (SJVFS 2014:31, saknr L100:5) finns att läsa på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se.

DJURSKYDDSKONTROLLER

Forskningsprojekt om bemötande och kommunikation

Flera av Länsstyrelsens djurskyddshandläggare kommer att utbildas i metoden Motiverande Samtal inom ett forskningsprojekt om bemötande och kommunikation vid djurskyddskontroller.

Text Hans Wickström

Djurskyddshandläggarna utbildas av forskare från Karolinska Institutet. Metoden har testats i ett tidigare forskningsprojekt (EMT, effektiv miljötillsyn, finansierat av Naturvårdsverket) inom miljö- hälso- skydds- och livsmedelstillsynen i fyra kommuner. Resultatet visade att inspektörerna blev bättre på att använda samtalsmetoden och kände sig mer tillfreds med kontrollerna.

PLANERADE DJURSKYDDSKONTROLLER

Den här gången riktar forskarna in sig enbart på planerade djurskyddskontroller av nötkreatur för att få så jämförbara samtal som möjligt. För att forskarna ska kunna bedöma hur djurskyddshandläggarna utvecklas, kommer handläggarna att be djurhållarna om att få spela in samtalen

vid kontrollen. Samtal kommer att spelas in både före och efter att handläggarna utbildats. Tillsammans med sina lärare kommer de att lyssna på samtalen för att se vad som fungerar och vad som kan förbättras.

Naturligtvis kan djurhållare avböja att samtal spelas in.

VAD HÄNDER EFTER KONTROLLEN?

Efter kontrollbesöken kommer forskargruppen att slumpmässigt ringa upp vissa djurhållare och ställa några korta frågor om bemötandet för att fånga lantbrukarens upplevelser.

FORSKNINGSPROJEKTET

Forskningsprojektet kommer att pågå från och med 1 november 2014 till och med 31 mars 2016.

Det inspelade materialet som samlas in i samband med studien lagras på Karolinska institutet och kommer endast att användas i forskningssyfte. Studien handlar inte om enskilda individer utan om hur djurskyddshandläggarna som grupp bemöter djurhållare. Forskarna har tystnadsplikt och när resultaten av studien visas kommer inte enskilda individer eller företag att kunna identifieras.

Har du frågor om forskningsprojektet och dess genomförande kan du kontakta Hans Wickström, leg psykolog/jägmästare, Karolinska Institutet Stockholm, e-post hans.wickstrom@kbtanalys.se. ■

Öringlek i Hökesån vid Spinnets i Habo, oktober 2014. Öringen har under senare år ökat i Vättern. Anledningen är främst arbetet med att förbättra miljöförhållandena i bäckarna runt sjön.

På väg mot rent vatten - engagera dig du med!

Vatten är grunden för allt liv och hjärtat i de naturliga ekosystemen. Vi tillbringar tid vid vattendrag och sjöar för att bada, fiska och njuta av naturen. Vatten behövs för livsmedelsproduktion, energiproduktion och inom industrin. Rent vatten är en vardagsvara vi inte klarar oss utan. Fram till den 30 april 2015 har du chans att tycka till om hur man ska arbeta för ett bättre vatten.

Text Anna-Karin Weichelt | Foto Camilla Zilo

Förvaltningen av svenska sjöar, vattendrag, grund- och kustvatten utvecklas i samverkan med de som berörs. Att skapa delaktighet på lokal nivå är en av hörnstenarna i arbetet med vattenförvaltningen. Därför hålls samråd inför större beslut i viktiga och övergripande frågor.

SAMRÅD – EN CHANS ATT SÄGA DIN MENING

Den 1 november 2014 till den 30 april 2015 genomförs samråd kring förslag till Förvaltningsplan, Åtgärdsprogram samt Miljökvalitetsnormer för Sveriges fem

vattendistrikt. Här kan du läsa om hur det står till med vattnet i Sverige och där du bor, vilka åtgärder som behöver genomföras och vad som redan har gjorts. Håller du med om myndigheternas bedömningar och förslag?

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER

Länsstyrelsen har tagit fram förslag till vad som behöver göras för att komma till rätta med problemen i respektive vatten. Bland åtgärderna som föreslås finns sanering av förorenade områden, skyddsåtgärder utmed vägar för att minska risken för förorening vid olyckor, anlägg-

ande av våtmarker och anpassade skyddszoner på åkermark. Åtgärdsförslagen utgör ett underlag till Vattenmyndigheternas nya åtgärdsprogram.

Samrådshandlingarna kommer finnas tillgängliga hos Länsstyrelsen och din kommun samt på Vattenmyndigheternas webbplats. Det anordnas även samrådsmöten på olika platser runtom i Sverige. Information om detta finns på vattenmyndigheternas webbplats, www.vattenmyndigheterna.se.

Var med och påverka för en bättre vattenmiljö i Sverige! ■

VAR MED OCH TYCK TILL!

På Vattenmyndigheternas webbplats, www.vattenmyndigheterna.se, finns förslagen till åtgärdsprogram och förvaltningsplaner att läsa. Där kan du även hitta datum för samrådsmöten. Om man vill läsa mer om förslag till bedömningar och åtgärder kan man gå in i databasen Vatteninformations-system Sverige (VISS), www.viss.lansstyrelsen.se.

Ett annat sätt att engagera sig för länets vatten är via vattenråden. I vattenråden träffas folk som är intresserade av ett visst vattenområde och diskuterar vad som kan göras för ett bra vatten.

Har du frågor eller synpunkter är du välkommen att höra av dig till Länsstyrelsens beredningssektariat, e-post beredningssektariatet.jonkoping@lansstyrelsen.se

VATTENRÅD I JÖNKÖPINGS LÄN

Emån

Peter Johansson, Emåförbundet,
e-post peter.johansson@eman.se,
telefon 0383-97339
Anders Råsberg, LRF,
anders.rasberg@lrf.se,
telefon 036-34 62 01

Helge Å

Agne Andersson, Helge Å vattenråd,
e-post agne.andersson@osby.se,
telefon 070-9318078

Motala Ström sydvästra

Anders Paulsson, Vattenrådet Motala Ström Sydvästra,
e-post naturum.sommen@live.se,
telefon 070 - 297 47 22

Lagan

Nils-Erik Linnér, Lagans vattenråd,
e-post nilserik.linner@tele2.se,
telefon 0372-21005

Mörrumsån

Anders Lundgren, Mörrumsåns vattenråd,
e-post anders.lundgren@vaxjo.se,
telefon 0470-413 21
Klas Håkanson, Vetlanda kommun,
e-post klas.hakanson@vetlanda.se,
telefon 0383-97179

Nissan

Lars Ohlsson, Nissans vattenråd,
e-post lars.ohlsson@halmstad.se

Tidan

Håkan Magnusson, Tidans vattenråd,
e-post hakan.magnusson@mariestad.se,
telefon 0501-756036

Vättern

Måns Lindell, Vätternvårdsförbundet,
e-post mans.lindell@lansstyrelsen.se,
telefon 010-22 36 412
Anders Råsberg, LRF,
anders.rasberg@lrf.se,
telefon 036-34 62 01

FÖRSLAG TILL NYA BEDÖMNINGAR

Sedan början av 2000-talet arbetar EU-länderna enligt ramdirektivet för vatten med att förbättra kvaliteten på sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten med målsättningen att till år 2015 ha uppnått en god vattenstatus. I Sverige kallas arbetet för vattenförvaltning.

Under år 2013 gjorde Länsstyrelsen ett nytt förslag till bedömning av statusen på länets vatten. Resultaten visar att sedan den senaste bedömningen (2008) har vattenstatusen förbättrats på en del håll och försämrats på andra. För en del vatten kan försämringen förklaras av förändringar i de bedömningsgrunder som används. Påverkan i form av fysisk förändring, till exempel dammar och rensning och rätning av vattendrag, har fått ett större genomslag i klassningen. Åtgärder som bidragit till förbättring av status är exempelvis restaureringen av Ryssby sjön och sanering av förorenade områden.

De nya bedömningarna bygger på analysresultat för vattenprover, provfisken, kartmaterial och experitbedömningar. De största miljöproblemen är fortsatt förorening, miljögifter och olika typer av förändringar av vattendrag (till exempel rensningar, rätningar och dammar).

Algblommning till följd av övergödning.

Miljöproblemen i våra vatten är många. Ett av dessa är övergödningen. Källorna till övergödningen är flera varav dåligt renade avlopp och näringsläckage från jordbruksmark är några. Av den anledningen vill Länsstyrelsen särskilt uppmärksamma länets lantbrukare på att LOVA-bidrag finns att söka.

Sök stöd för lokala vattenvårdsprojekt

Text Karl-Magnus Johansson | Foto Länsstyrelsen

Inför 2015 tar Länsstyrelsen nu emot nya ansökningar om LOVA-bidrag för näringsminskande projekt i Jönköpings län. En ny förordning har under 2014 kommit från Havs- och Vattenmyndigheten som reglerar LOVA-stödet. Förordningen innehåller smärre förändringar men är i grunden densamma. Under 2015 kommer nya riktlinjer och nya ansöknings- och slutrapporteringsblanketter, tillsvidare är det de gamla blanketterna som gäller.

Vi lägger extra fokus på att få in ansökningar för projekt som leder till mer konkreta och direkta åtgärder för att minska näringsbelastningen i de områden där vi har lokala problem med övergödning. Nedan listas

exempel på sådana åtgärder, men nya projektidéer är givetvis också välkomna.

- anläggning av våtmarker
- anläggning av sedimentationsdammar
- anläggning av integrerade kantzoner
- restaurering av våtmarker
- strukturkalkning (i lerjordar)

Ovanstående exempel innebär oftast att någon form av förstudie krävs innan själva åtgärden kan utföras, även sådana förstudier kan generera stöd från LOVA-bidraget. ■

LOVA-ANSÖKAN

- Kommuner och icke vinstdrivande organisationer, föreningar och samfälligheter kan söka LOVA-bidrag.
- Maximalt 50 % av projektets kostnad får täckas av LOVA-bidrag och maximalt 75 % av bidragsandelen kan betalas ut i förskott.
- Länsstyrelsen tar emot ansökningar till och med den 15 december 2014.
- Ansökningsblanketter och mer information om LOVA finns på Länsstyrelsens och Havs- och Vattenmyndighetens webbplatser.
- Har du frågor om LOVA-bidraget och hur det kan användas till din projektidé, är du välkommen att höra av dig till Karl-Magnus Johansson, telefon 010-223 64 04, e-post karl-magnus.johansson@lansstyrelsen.se.

Tillstånd att använda kemiska växtskyddsmedel

Hantering av kemiska växtskyddsmedel kräver utbildning. Fel hanterade är de en fara för hälsa och miljö. Länsstyrelsen håller i de utbildningar som krävs för att du ska kunna få användningstillstånd för växtskyddsmedel av klass 1L och 2L. För betningsmedel krävs en särskild utbildning som hålls av Jordbruksverket.

Text Thordis Samuelsson

Ett tillstånd kan du få efter att ha gått en fyra dagar lång grundkurs och gjort ett skriftligt prov med godkänt resultat. Du måste också ha fyllt 18 år. Tillståndet gäller i fem år och kan förnyas genom att du går en endags fortbildningskurs.

Nytt för 2015 är att det finns två olika inriktningar på tillstånden, en för användning utomhus och en för användning i växthus. Grundkursen är uppdelad i en grundläggande del på tre dagar och en inriktningsdag. I Jönköpings län kommer vi bara att ha inriktningen utomhusanvändning. Du som behöver ha växthusinriktning bör kontakta oss snarast. Det genomförs en eller två sådana kurser i landet under denna kurssäsong.

GRUNKURS

Grundkursen 2015 blir på Tenhults naturbruksgymnasium den 18, 19, 20 och 23 februari klockan 9.00 –16.00. Kursens tre grundläggande

dagar tar upp bestämmelser kring växtskyddsmedel, hantering, miljörisiker, dokumentation, olika sprututrustningars funktion och skötsel, hälsorisker, skyddsåtgärder och arbetsmiljölagstiftning. Inriktningsdagen tar upp förebyggande åtgärder, val av bekämpningsmetod, preparat och dos samt risken för vindavdrift och åtgärder mot den.

FORTBILDNINGSKURSER

Fortbildningskurser har vi i Nässjö den 26 februari, i Värnamo den 3 mars och i Jönköping den 5 mars 2015. Dessa kurser kommer att ge fortsatt tillstånd till utomhusanvändning.

Den som behöver tillstånd för växthusanvändning kan antingen gå en sådan fortbildningskurs i annat län eller göra ett utökad skriftligt prov vid fortbildningskurs för utomhusanvändning. Går ditt tillstånd ut 2015-05-31 är vårens kurser sista chansen att förnya tillståndet. Har

du ett tillstånd som går ut 2016-05-31 kan du förnya det 2015 och får då en 6-årig förlängning.

Alla berörda som finns registrerade i Jönköpings län kommer att få inbjudan till fortbildningskurserna.

KOSTNAD OCH ANMÄLAN

Kostnaden för grundkursen är 4 000 kronor och för fortbildningskursen 1 800 kronor. Kostnaderna är exklusive moms. Litteratur och förtäring ingår.

Du anmäler dig till kursen på vår webbplats, www.lansstyrelsen.se/jonkoping eller via e-post till kursanmalan.jonkoping@lansstyrelsen.se. Sista anmälningsdag är den 30 januari.

Mer information om kursen lämnas av Thordis Samuelsson, telefon 010-22 36 248, e-post thordis.samuelsson@lansstyrelsen.se eller Magnus Engstedt, telefon 010-22 36 244, e-post magnus.engstedt@lansstyrelsen.se ■

Tillsammans utvecklar vi
FRAMTIDENS LANDSBYGD

